

DEİK

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU
FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD

DEİK / EĞİTİM EKONOMİSİ İŞ KONSEYİ
İRAN EĞİTİM HEYETİ

13-16 Ocak 2017, TAHRAN, İRAN İSLAM CUMHURİYETİ
Sonuç Raporu

EĞİTİM EKONOMİSİ İŞ KONSEYİ
HIGHER EDUCATION BUSINESS COUNCIL

DEİK Eğitim Ekonomisi İş Konseyi tarafından 13-16 Ocak 2017 tarihlerinde T.C. Ekonomi Bakanlığı destekleriyle İran İslam Cumhuriyeti başkenti Tahran'a eğitim heyeti düzenledi. Ziyaret kapsamında Bakanlıklar ve üniversitelerle görüşmeler yapıldı. Görüşmelerde Türk Yükseköğretiminin İran Üniversiteleri ile işbirliği olanakları hakkında fikir paylaşımında bulunularak tanınırlık sorununu aşmaya yönelik çalışmalar yapıldı.

T.C. Tahran Ticaret Başmüşaviri Cengiz Gürsel'in destekleri ile gerçekleştirilen ziyarete, DEİK Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Yürütme Kurulu Başkanı Dr. Mustafa Aydın ve Türkiye'nin önde gelen 8 vakıf üniversitesinin temsilcileri katıldı.

Bu ziyaretin sonucunda Türkiye üniversitelerinin İran üniversiteleri ile çeşitli konularda işbirliği yapabilecekleri, bu işbirliklerinin diploma tanınırlığında önemli bir adım olduğu ve karşılıklı akademik paylaşımın yararları değerlendirildi.

İRAN EĞİTİM HEYETİ KATILIMCILARI

Dr. Mustafa Aydın DEİK EEİK İş Konseyi Başkanı / İstanbul Aydın Üniversitesi
Mütevelli Heyet Başkanı

Prof. Dr. Özgür Çengel İstanbul Ticaret Üniversitesi Rektör Yardımcısı

Mehmet Hasan Atılım Üniversitesi Strateji ve İş Geliştirme Müdürü
Atasoy

Erbay Şirin Bahçeşehir Üniversitesi Uluslararası Ofis Direktörü

Zeynep Engin Bilkent Üniversitesi Uluslararası Öğrenci Danışmanı

Selman Arslanbaş İstanbul Aydın Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Direktör Yard.

Mahdieh Aghazadeh İstanbul Aydın Üniversitesi Uluslararası Öğrenci Temini
Khoei Koordinatör Yard.

Mustafa Serdar İstanbul Bilgi Üniversitesi Uluslararası Tanıtım Müdürü
Apaydın

Barış Yeşilbaş Nişantaşı Üniversitesi Uluslararası Ofis Direktörü

Hossein Reza Heravi Nişantaşı Üniversitesi Uluslararası Ofis Ortadoğu Bölgesi
Koordinatörü

Cihan Çobanoğlu Özyeğin Üniversitesi Uluslararası Tanıtım ve Öğrenci Kayıt Uzmanı

İlkay Bilgiç DEİK İş Konseyi Koordinatörü

ZİYARET KAPSAMINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN ÇALIŞMALAR

Amirkabir Teknoloji Üniversitesi (Tahran Politeknik) Toplantısı

Amirkabir Katılımcıları

Asst. Prof. Farzad Hatami

ISCE - Eğitim Daire Başkanı / Ph.D. İnşaat Mühendisliği

Dr. Amir Golroo

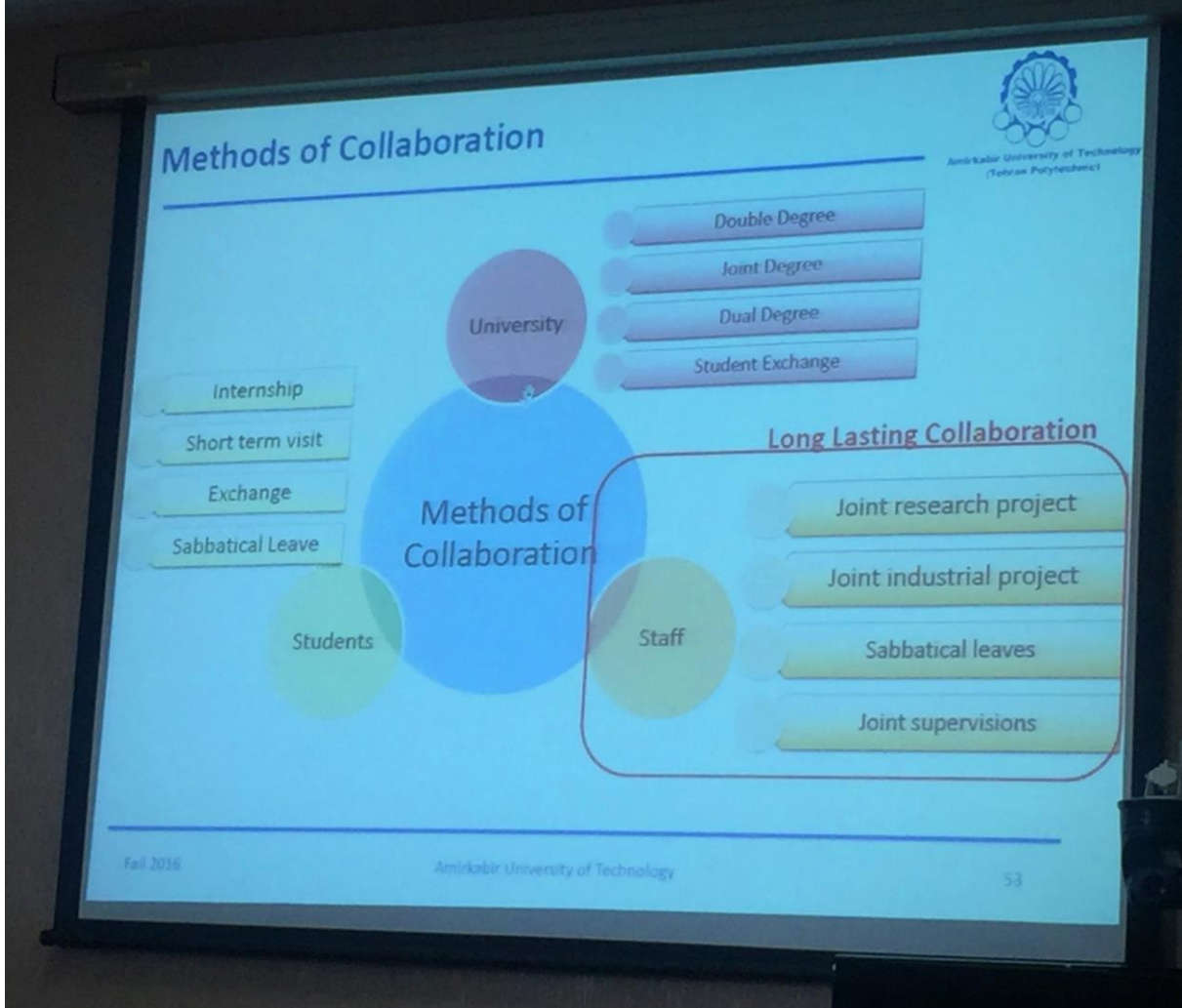
Bilimsel ve Uluslararası İşbirliği Direktörü

Tahran'da bulunan bir kamu araştırma üniversitesi olan Amirkabir Teknoloji Üniversitesi daha önce Tahran Politeknik olarak adlandırılıyordu.

Amirkabir Teknoloji Üniversitesi, İran'da "Mühendislik Üniversiteleri Anası" olarak anılan ilk teknik üniversitedir. Üniversiteye kabul edilme oldukça rekabetçi ve lisans/lisansüstü programlara giriş üniversite giriş sınavlarındaki öğrencilerin % 1'lik diliminde puan alınmasını gerektiriyor.

Üniversite, 1956 yılında Habib Nafisi tarafından kurulmuş ve Pehlevi Hanedanı döneminde Dr. Muhammed Ali Mojtahedi tarafından geliştirilmiştir. Tahran Politeknik adlı, beş mühendislik bölümü ile başlayan üniversite 1979 İran Devrimi'nden altı ay önce, İran Başbakanı Amir Kabir'in (1807-1852) adı verilerek yeniden adlandırıldı.

Üniversitenin, şimdi Garmsar, Bandar Abbas ve Mahshahr'da bulunan 15 bilim ve mühendislik bölümü ve üç diğer bağlı merkezi bulunuyor. Lisans ve yüksek lisans programlarına kayıtlı yaklaşık 9.100 öğrenci bulunuyor.

Amirkabir Teknoloji Üniversitesi 480 full-time akademik öğretim üyesi ve 550 idari çalışanıyla, ülke üniversiteleri arasındaki en yüksek personel/öğrenci oranına sahip. Araştırma ve eğitim işbirliği için uluslararası üniversitelerle anlaşmaları olan Amirkabir Teknoloji Üniversitesi'nin, Birmingham Üniversitesi ile arasında ortak bir program bulunuyor. Üniversite ayrıca İran'da 2004 yılında faaliyete geçen e-öğrenim sistemlerinin önde gelen üniversitelerinden biridir.

Amirkabir Üniversitesi yetkilileri yaptıkları sunumda işbirliği konuları olarak akademisyen değişimi, ortak yürütülen projeler ve ortak yayınlar hususuna vurgu yaptılar. Uluslararası odaklarının mutabakat zaptı imzalanması, ortak programlar, ikili dereceler, öğrenci değişimi uluslararası staj, ortak denetim, ortak dersler ve web seminerleri olduğunu belirttiler.

Görüşmenin ardından kampüs turu yapıldı ve üniversite laboratuvarları gezildi.

İran Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Toplantısı

Bakanlık Katılımcıları

Majid Davoodi

Türkiye Akademik İlişkiler Sorumlusu

Bakanlık yetkilileri tarafından ifade edilen uluslararası üniversitelerin tanınırlık kriterleri:

- Profilleri,
- Mezunların sayısı ve hangi bölümlerle mezun oldukları,
- Kaç tane full time ve part time hocalarının olduğu,
- Toplam öğrenci sayısı (ayrı ayrı lisans, yüksek lisans, doktora),
- Bir dönemde bir akademisyenin kaç doktora öğrencisine danışmanlık verebiliyor olduğu,
- Üniversitenin fiziki büyüklüğü, kaç kampüsü ve bölümü olduğu.

Bu bilgilerin ayrı ayrı detaylı şekilde kendilerine gönderilmesi gerektiği belirtildi. Üniversitenin bilişim gücü ve akademik kalitesinin çok önemli olduğu vurgulandı. İranlı öğrencilerin ülkelerine döndükten sonra akademik kalitelerinin düşmemesi gerektiğini ve bunu oldukça önemsedikleri ifade edildi. Sağlık eğitiminde de konunun böyle olduğu, Türkiye’den dış hekimliği ve tıp mezunlarının İran’a döndükten sonra istenen akademik güce sahip olmadıkları durumda işe girerken problem yaşadıkları belirtildi. Tanınırlıkla ilgili alınan son kararlarda bu gibi durumların etkili olduğu belirtildi.

Üniversitelerle işbirliğinde ortak eğitim programlarının oluşturulması taraftarı oldukları, akademisyen değişimini önemsedikleri ve eğer Türkiye'deki vakıf üniversiteleri İran'daki üniversitelerle işbirliklerini artırırsa tanınırlık sorununun otomatik olarak ortadan kalkacağı ifade edildi.

Türkiye ve İran tarafından ortak bir üniversite kurulması aşamasında olduğu ve prosedürün devam ettiği belirtildi. İran'da yabancı bir üniversitenin kurulmasına izin verilmediği, bunun sadece bakanlık tarafından izin verildiğinde yapılabildiği ifade edildi. Özellikle sınır şehirlerdeki üniversitelerle işbirliğinin artırılması önerildi.

İran Sağlık Bakanlığı Toplantısı

Bakanlık Katılımcıları

Doç Dr. Seyed Mohammad Akrami **Uluslararası İşbirliği / Uluslararası İlişkiler Bakanı Vekili**

Dr. Mohsen Asadilari **Uluslararası İlişkiler Sorumlusu**

Sağlık Bakanlığı tarafından tanınan Tıp ve Diş Hekimliği Fakültelerinin listesi değişti. Çok sayıda İranlı öğrenci Türkiye’de okuyor ve bu öğrencilerin akademik kalitesinin, özellikle sağlık sektöründe çalışanların İran açısından çok önemli olduğu vurgulandı. Değerlendirmede uluslararası ranking sistemlerinin dikkate alındığı ve QS’te 700’e, Times’da 800’e, Shanghai’da ise 500’e kadar sıralamada olan üniversitelerin tanınırlığının olduğu, 2018’de bu listenin her üniversitenin sadece sağlık departmanları değerlendirilerek oluşturulacağı ifade edildi.

Sağlık Bakanlığı’nın Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile yakın ilişkileri bulunuyor. Sağlık bölümleriyle ilgili bütün konular bu bakanlık tarafında da değerlendiriliyor. Eğitim ve sağlık birimlerinin birleştirilmesi gündemde. İslam Devriminden önce çok sayıda yabancı doktorun olduğu; ancak şu an İranlı doktorların çalıştığı ve yurtdışında da çok sayıda İranlı doktorun

bulunduğu iade edildi. Sağlık bölümlerinde eğitimin uluslararası hale gelmesinin İranlı otoriteler taraflarından çok önemli bir konu olarak görüldüğü vurgulandı.

Ortak format belirlenerek bu formata göre adımlar atılması ve ortak veri oluşturma önerisi getirildi. Sağlık turizmi ile alakalı ortak veri oluşturma örnek olarak verildi. DEİK kanalıyla, karşılıklı belirlenecek yöntemle işbirliklerinin kurulması, hangi alanlarda işbirliğinin daha çok tercih edildiğine dair görüş alışverişinde bulunularak yol alınması önerildi. Ortak doktora programları kurulmasının da uzun vadeli işbirlikleri için uygun bir yol olabileceği değerlendirildi.

İran Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Toplantısı

Bakanlık Katılımcıları

Masoomeh Najafi

Tanınırlık Ofisi / deputy_grad@saorg.ir

Zoreh Najafi

Tanınırlık Ofisi / ext6_grad@saorg.ir

Akademisyen ve öğrenci değişim programları, ortak çift diploma programları, ortak yayınlar, projeler, araştırmalar konularında İran üniversitelerinin ve İran yetkililerinin Türkiye'ye gereken önemi vermelerine duyulan ihtiyaç ifade edildi. İranlı yetkililerin Türkiye'de üniversite ziyaretleri yaparak imkânları ve kaliteyi yerinde tespitine ilişkin Türkiye'ye davette bulunuldu. Sadece İran'dan Türkiye'ye değil, Türkiye'den de İran'a öğrenci gönderilmesine yönelik istek dile getirildi. Cumhurbaşkanlığı ve Başbakanlık düzeyinde atılan adımlara ilaveten üniversitelerin de kendi aralarında bu işbirliğine gereken önemi vermelerinin gerekliliği dile getirildi.

Tanınırlık kararlarının oluşturulan komisyonun üniversiteleri incelemesi ile başladığı belirtildi. Üniversitelere ilişkin öncelikle genel bilgiler inceleniyor. (Kaç fakültesi, öğrencisi var vs.) Üniversitenin hem o ülkedeki hem de uluslararası sıralamadaki yeri çok önemseniyor. Hâlihazırda o üniversitelerde okuyan öğrencilerin görüşleri, mezunların geri bildirimleri ve aldıkları eğitimin akademik kalitesi de dikkate alınıyor.

Her sene, senede bir bütün dünyadaki üniversitelerin incelendiği ve listelerin buna göre güncellendiği belirtildi. Genelde değerlendirmelerin yaz döneminde olduğu ve bunun başvuru usulüyle değil, kendi iç değerlendirmeleri sonucu olduğu; ancak bazı üniversitelerin özellikle başvuru yapmak istedikleri belirtildi.

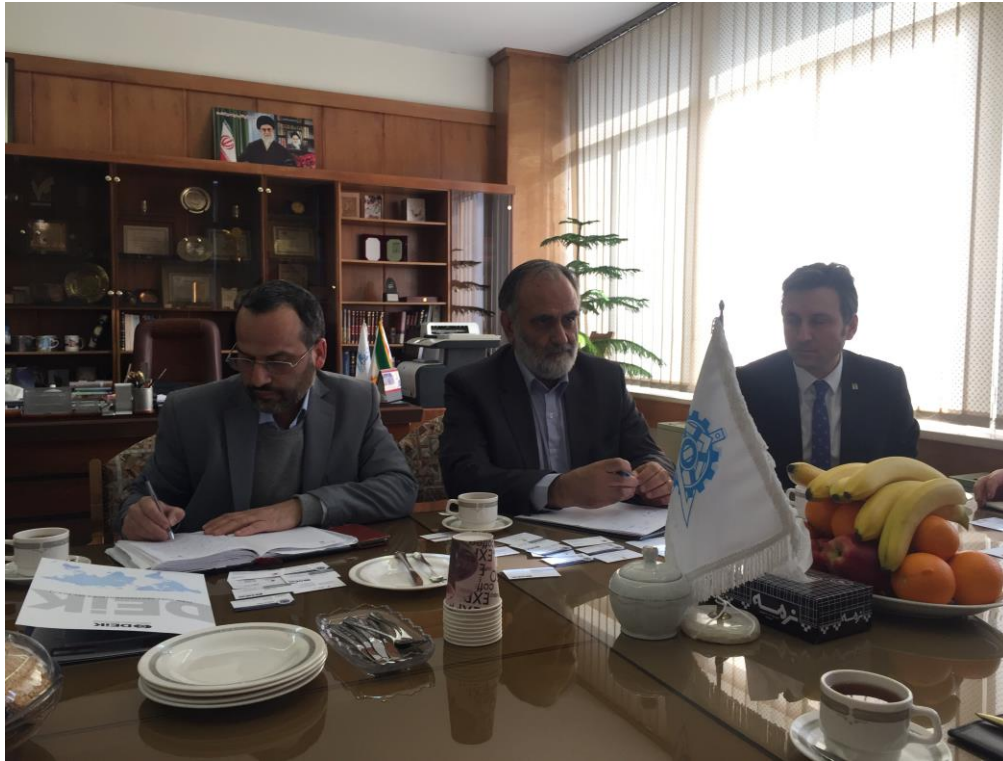
Öğrencilerin mezuniyetten sonra diploma tanınırlığı ile ilgili sorunlarını nasıl aşabileceğine ilişkin soruya, bunun bireysel başvurularla mümkün olabildiği; ancak lisans diplomaları için bu daha kolay olmakla birlikte özellikle yüksek lisans ve doktora bunun zorlaştığı belirtildi. Eğer bir üniversite tanınırlık listesinde mevcut değilse de başvuruyu yapabiliyorlar. Bu durumda o üniversitenin mevcut durumu değerlendiriliyor. Bu durumda şanslarını yüksek olduğunu söylemek mümkün olmasa da değerlendirmeye alındığı ve sonuçlanabilen üniversiteler olduğu ifade ediliyor. İranlı öğrencilere, döndükten sonra sıkıntı yaşamamaları adına listeye göre üniversite seçmeleri tavsiye ediliyor.

Tahran Üniversitesi

Tahran Üniversitesi Katılımcıları

Prof. Dr. Nasser Soltani	Dekan / Mükemmellik Merkezi Direktörü
Doç. Dr. Mahmoud Reza Delavar	Uluslararası ve Bilimsel İşbirliği Bürosu Başkan ve Genel Sekreter Danışmanı / Mühendislik Fakültesi Uluslararası İlişkiler Dekan Yardımcısı
Akabar Batooee	Mühendislik Fakültesi Uluslararası İlişkiler İdari Personeli

İran'ın en büyük ve en eski üniversitesi olan Tahran Üniversitesi ülkenin en büyük kütüphanesine sahip. Üniversite giriş sınavında en yüksek puanlarla öğrenci kabul eden üniversite, dünyanın dört bir yanından öğrenciyi de alıyor. Üniversitesinin 116 Lisans, 160 Yüksek lisans ve 120 Doktora bölümü bulunuyor. 340 yabancı öğrenci öğrenimine devam ediyor.

Tahran Üniversitesi Tıp Fakültesinin yönetimi tamamıyla ayrı olsa da (İran Tıp Fakülteleri Sağlık Bakanlığı'na bağlıdır) üniversitenin hemen yanı başında kurulu kampüsünü paylaşıyor. Tıp Fakültesi tüm araştırmalar ve yayınlarını Tahran Üniversitesi adıyla yayımlıyor.

Tahran Üniversitesi'nde bulunan 55 bin öğrenciden 8 bini Mühendislik Fakültesi'nde bulunuyor. Bu 8 bin öğrencinin 4 bini lisans seviyesinde. Sadece mühendislik fakültesinde 17 araştırma merkezi ve 210 labortuar var. Tahran Üniversitesi Erasmus+'a dahil. İran'da toplam 8 üniversite bu programda yer alıyor. QS sıralamasında göre 298. olan Mühendislik Fakültesi'nin çok fazla sanayi işbirliği bulunmakta ve en önemlisi Petrol Bakanlığı ile işbirliği yapmaktadır. İran'ın en iyi 13 üniversitesinin bir komisyonu bulunuyor. Tahran Üniversitesi de bunlardan biri. Tahran üniversitesi, sadece eğitim alanında değil, ekonomi, sosyal ve kültürel anlamda da etkin bir üniversite. Her fakültenin kendi uluslararası ilişkiler birimi bulunuyor ve aktif olarak çalışıyorlar. Enerji, su, doğa konularında ilerde olduklarını ve işbirliğine açık olduklarını ifade ettiler. Eğitim ve sanayi işbirliğini çok önemsediklerini, Horizon 2020 ve Erasmus konusunda işbirliği yapmaya çok eğilimli olduklarını dile getirdiler. Çift diploma programları, araştırma merkezleri, bilim yapan ortak şirketler, ortak yayınlar,

ortak araştırma programları, ortak konferanslar ve workshoplar, yüksek lisans ve doktora lisans öğrencilerinin tezlerine birlikte danışmanlık konularında işbirliği önerdiler.

İran Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından alınan izin sayesinde, Tahran Üniversitesi yurtdışındaki istedikleri üniversitelerle çift diploma programı uygulayabiliyor. Bu izne sahip olan tek üniversitenin Tahran Üniversitesi olduğunu ifade ettiler. 65'i Mühendislik Fakültesi'nin olmak üzere Amerika, Kanada, Avustralya ve Kıta Avrupası başta olmak üzere 400 uluslararası işbirlikleri bulunuyor. 80 farklı ülkeden 1000 uluslararası öğrenci Tahran Üniversitesi'nde öğrenim görüyor. 5 sene içinde bu sayıyı 5 katına çıkarma hedefleri olduğunu belirttiler.

İlk adım olarak, üniversitelerin birbirlerini tanıması ve adım adım ilerlenmesi gerektiği belirtildi. Tek tek ilişkiler kurarak başlayıp daha genel bir çerçeveye oturtulabileceği ve ortak yüksek lisans ve doktora tezlerinin danışmanlığının iyi bir başlangıç olabileceği ifade edildi. Üniversitelerin önereceği farklı işbirliği konularına da açık oldukları belirtildi.

Yunus Emre Enstitüsü – Türkiye’de Yükseköğretim Paneli

Tahran Yunus Emre Enstitüsü Müdürü Sayın Dr. Turgay Şafak ve Enstitü Eğitim Koordinatörü Sayın Cem Sevindik’in ev sahiplikleri ve destekleriyle Yunus Emre Enstitüsü’nde İranlı öğrenciler, aileleri ve acentelere yönelik olarak “Türkiye’de Yükseköğretim: Uluslararasılaşma, Eğilimler ve Fırsatlar Paneli” gerçekleştirildi, katılımcıların soruları cevaplandırıldı ve ardından üniversite standlarından birebir bilgi almaları sağlandı.

Sunum ardından yapılan soru&cevap oturumunda YÖS Sınavı tarihleri, İran’da bu sınava girilip girilemeyeceği, Türkçe bölümlere kayıt yaptıırma koşulları, İngilizce sınav şartları, diploma tanınırlığı en çok merak edilen konular oldu.

Sunum ve soruların ardından katılımcılar Atılım, Bahçeşehir, Bilkent, İstanbul Aydın, İstanbul Bilgi, İstanbul Ticaret, Nişantaşı ve Özyeğin Üniversitelerinin standlarını gezerek bilgi aldılar.

Farsça sunuma aşağıdaki linkten ulaşılabilir:

<http://www.deik.org.tr/contents-fileaction-7675>

Yunus Emre Vakfı; Türkiye'yi, Türk dilini, tarihini, kültürünü ve sanatını tanıtmak; bununla ilgili bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmak; Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek; Türkiye'nin diğer ülkeler ile kültürel alışverişini artırıp dostluğunu geliştirmek amacıyla 05.05.2007 tarihli ve 5653 sayılı kanunla kurulmuş bir kamu vakfıdır.

Yunus Emre Enstitüsü ise Vakfa bağlı bir kuruluş olarak bu kanunun amaçlarını gerçekleştirmek üzere yurt dışında kurduğu merkezlerde yabancılara Türkçe öğretimi çalışmalarının yanı sıra ülkemizin tanıtımı amacıyla kültür ve sanat faaliyetleri yürütmekte, ayrıca bilimsel çalışmalara destek vermektedir.

2009 yılında faaliyetlerine başlayan Yunus Emre Enstitüsünün yurt dışında 40'dan fazla kültür merkezi bulunmaktadır. Kültür merkezlerinde verilen Türkçe eğitiminin yanı sıra, farklı ülkelerdeki eğitim kurumlarıyla yapılan işbirlikleri ile Türkoloji bölümleri ve Türkçe öğretimi desteklenmektedir. Kültür merkezleri aracılığıyla kültür ve sanatımızı tanıtmak amacıyla birçok etkinlik düzenlenmekte, ulusal veya uluslararası etkinliklerde ülkemiz temsil edilmektedir.

İran Yükseköğretim Sistemi

İran yükseköğretim dereceleri sunan özel, devlete ait ve devlete bağlı üniversitelerden oluşan geniş bir ağı sahiptir. İran'ın devlet tarafından yönetilen üniversiteleri, İran'ın Bilim, Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı (tıp dışı üniversiteler için) ve Sağlık ve Tıp Eğitimi Bakanlığı'nın (tıp fakülteleri için) doğrudan denetimi altındadır. İran İslam Cumhuriyeti Anayasası'nın 3. maddesine göre İran, "her seviyeden herkese ücretsiz eğitim ve beden eğitimi, yükseköğretimin kolaylaştırılması ve yaygınlaştırılmasını" güvence altına alıyor.

İran devrimiyle birlikte bilim dünyasında din adamları ve İslam dininden kaynağını alan teoriler etkili bir duruma gelmiştir. İlkokuldan üniversiteye kadar dini kurallar temel alınmıştır. Bu bağlamda Şiilerin önemli din adamlarının yetiştiği Şiilerin din okulu (Havza) yüksek eğitim düzeyinde de önemli bir yere sahiptir. Havza, Şii mezhebinde din adamlarının ve dini mercilerin yetiştiği okuludur.

Humeyni, İran devrimi başarılı bir sonuç elde ettikten sonra Havza ile üniversitelerin birbirinden ayrı kalmasının bir tehdit oluşturduğunu düşünmeye başlamıştır. Bu nedenle Humeyni, bir mesajında Havza (din okulları) ile üniversitelerin (devlet okulları) arasındaki yakınlaşmanın ve işbirliğinin zaruret olduğunu vurgulamıştır. Hatta Humeyni devrimden yaklaşık bir yıl sonra 1 Aralık gününü "Havza ve üniversitelerin birliği günü" ilan etmiştir. Böylece bilim dünyasıyla Havza'nın birlikte hareket etmesi hedeflenmiş, Havza'nın ülkenin kalkınması ve kurtarılması için önemli bir bilim merkezi olduğu vurgulanmış, bilimin tek başına faydalı olmaktan ziyade zararlı olduğu esası tesis edilmiştir.

İslam Devrimi'nden Sonra Eğitim

Sosyal, siyasi, kültürel, ekonomik değişikliklerle sonuçlanan İslam Devrimi, eğitim sistemi bakımından da kapsamlı bir değişime sebebiyet verdi.

İran İslam Cumhuriyeti'nin kurucusu İmam Humeyni İslam Devrimi'nin muzafferiyetinin başlangıcında kültürel bir devrimin gerekliliğini beyan etmişti. O, eğitim uzmanlarına Şah'ın seküler ve Batı yönelimli kültürünün İran eğitim sistemi üzerindeki etki ve tesirlerini ortadan kaldırmak için çağrıda bulundu, İslam Devrimi'nin merhum lideri ülkenin eğitim sisteminin İslam'ın ilahi yolu üzerine kurulmasının gerekliliğini de belirtiyordu.

Daha, Nisan 1980'de İmam, kültürel devrim için bir konsey kurulması yolundaki fetvasını yayımladı. Bu fetvada imam şu noktaları vurguluyordu: "Eğitimle alakalı bütün program ve

problemleri araştırmak, İslamî kültür üzerine kurulu eğilimi yönlendiren strateji ve politikaları formüle etmek, toplumun ihtiyaçları doğrultusunda farklı çalışma alanları için müfredat hazırlamak, devrim davasına kendisini adanmış seçkin eğitim kadroları yetiştirmek ve atamak.”

İmam'ın fetvasından kısa bir süre sonra, sonradan Kültürel Devrim Yüksek Şurası olarak adlandırılacak olan Kültür Devrim Merkezi yukarıda ana hatlarıyla belirtilen misyonu gerçekleştirmek üzere kuruldu. Görevini ifa etmek üzere şûra -her biri eğitimin farklı bir yönüyle ilgilenmesiyle yükümlü- pek çok komisyon oluşturdu.

Geçen on yıl boyunca bu komitelerin işlevleri çeşitli değişimlere maruz kaldı ve eğitim reformu alanında pek çok yeni ölçütler benimsendi.

Havza Okulları ve Üniversiteler Arasındaki Farklar

İran İslami Devrimi'nin ardından Havza ve üniversitelerin birlikte hareket etmesi İran'ın eğitim sisteminde bir dönüm noktası olarak yorumlanabilir. Her ikisinin (Havza ve üniversite) arasındaki farklılıkları da görmekte fayda vardır. Çünkü birisi bilim üzerinden teorik ve kültürel konular üzerinde durmaktadır. Diğeri ise (Havza), din ve din adamlarının gösterdiği fetvalara bağlı kalarak bir yöntem izlemektedir. Birçok akademisyen, iki kurum (Havza ve üniversite) arasında işbirliğinin olmasına rağmen önemli çelişkilerin de olduğuna işaret etmektedir. Bu çelişkiler şu şekilde sıralanabilir:

1. Hiçbir şekilde Havza okullarının eleştirilmesine izin verilmemektedir.
2. Havza, Velayet-i Fakih yönetimini kontrol altına almaktadır.
3. Havza'nın bilimsel söylemi üniversitelerden çok daha farklıdır. Her ikisi de bilime değişik şekilde yaklaşmaktadır.
4. Havza'daki eğitim sistemi, ders programları ve araştırma üniversitelerdeki eğitim sisteminden çok farklı olduğu görülmektedir.

Müfredat

Müfredatın düzenlenmesi ve İslam kültüründen yararlanarak üniversite ders kitaplarının hazırlanmasına ilaveten -aşağıda özetle belirtilecek olan- İran'ın yüksek eğitim sistemine İslami ruhu aşılacak surette bir takım ölçüler benimsendi.

1. İslamî konularla ilgili genel kurslar, öğrencilerin İslamî doktrinle daha iyi tanışıklık kurabilmesini sağlayacak şekilde benimsendi.

2. Diğer ülkelere bağımlılığın ortadan kaldırılması için ve de öğretmenlerin eğitimdeki mühim yerleri sebebiyle, ülke çapında üniversiteler için nitelikli öğretim elemanlarının yetiştirilmesi amacıyla Öğretmen Eğitim Üniversitesi kuruldu, ihtiyaç duyulan öğretim elemanları, giriş imtihanları yoluyla, kendini adanmış Müslüman üniversite mezunları arasından seçildi. Bu öğrenciler değişik branşlarda çalışmalarını tamamladıklarında yüksek lisans ve doktora derecelerini almaktadırlar.

3. Öğrencilerin yurt dışına gönderilmeleriyle ilgili önceki politikalar değiştirildi ve öğrencilerin toplum ihtiyaçlarıyla alakalı konular da çalışmaları için yeni ölçüler benimsendi,

4. Ölçüler, öğrencileri İslami kural ve hukuka teşvik etmek için tasarlandı.

5. Ayrıca, öğrencilerin kendileri ülkedeki üniversitelerin tüm fakülte ve kolejlerinde Müslüman Öğrenci Birlikleri kurdular. Bu dernekler, üniversite öğrencilerinin dinî tören ve faaliyetlerine öncülük eder, destekler ve düzenler.

İran Üniversitelerinin Akademik Sistemi

2008'de İran üniversitelere kayıtlı 3,5 milyonu aşkın öğrenciye sahipti. İslam Azad Üniversitesi'nde çeşitli programlarda yaklaşık 1.7 milyon öğrenci ve geri kalan öğrenciler devlet üniversitelerinde bulunmaktadır. Buna ek olarak 2004 akademik yılında yeni kayıtlı öğrencilerin sayısı İslam Azad Üniversitesi'nde 290 bin, devlet üniversitelerinde 250 bin civarında olmuştur. İran'da şu anda 54 tane devlet tarafından işletilen üniversite ve 42 tane devlet tıp fakültesi bulunmaktadır. Bunlar öncelikle ulusal giriş sınavlarındaki öğrenciler için öncelikli tercihlerdir ve en geniş çaplı ve prestijli programlara sahiptir. Ayrıca, ülkede 289 büyük özel üniversite faaliyet göstermektedir. Ek olarak, yüksek lisans programlarına katılan 40.000'in üzerinde öğrenci ve doktora programlarında 20.000 öğrenci bulunmaktadır.

Bütün bu okullarda, İslami Azad Üniversitesi sistemi gibi özel üniversiteler haricinde, eğitim-öğretim masrafları çoğunlukla hükümet tarafından karşılanmaktadır. Üniversitelerin kendileri büyük oranda devlet bütçeleriyle işletilirler. Payame Noor Üniversitesi gibi uzaktan ya da çevrimiçi diplomalar sunan kurumlar da bulunmaktadır.

Bazı okullar Avrupa Üniversiteleri ile birlikte lisans dereceleri sunmaktadır. Örneğin Chabahr Uluslararası Üniversitesi, London School of Economics (LSE), Goldsmiths University of London ve Royal Holloway'ın rehberliğinde programlar sunmaktadır. Zanjan'daki Temel Bilimler İleri Araştırmalar Enstitüsü gibi diğer okullar, Trieste'deki Atölyeler, Seminerler ve

Yaz Okulları için Uluslararası Teorik Fizik Merkezi ile yakın işbirliği içerisinde. İran hükümeti ayrıca, İngiltere'de doktora düzeyinde çalışmalar yapmak isteyen başarılı başvuru sahipleri için, tamamı ödenen burs imkânı sunmaktadır.

İran Üniversitelerinin Başarı Sıralaması

The US News & World Report, 2017'de üniversiteler ve yükseköğretim kurumları için dünya çapında bir sıralama yayınladı. Bu çalışmada İran'daki en iyi global üniversiteler şu şekilde sıralanmıştır:

İran üniversitelerin derecelendirilmesi

Sıra	Üniversite	Şehir
1	Sharif University of Technology	Tehran
2	University of Tehran	Tehran
3	Isfahan University of Technology	Isfahan
4	Amirkabir University of Technology (Tehran Polytechnic)	Tehran
5	Islamic Azad University of Karaj	Karaj
6	Iran University of Science and Technology	Tehran
7	Tehran University of Medical Sciences	Tehran
8	Tarbiat Modarres University	Tehran
9	University of Tabriz	Tabriz
10	Ferdowsi University of Mashad	Mashad
11	Shahid Beheshti University of Medical Sciences	Tehran

Yükseköğretimde İdeoloji ve Siyaset

İslam devriminden bu yana İran'da İslam Teokrasisi'nin yönetiminde, bilim ve eğitim statüsü ülkede çarpıcı bir biçimde etkilenmiştir. Özellikle, İran Kültür Devrimi ve Üniversitelerin İslamlaşması sonrasında, bir kapatma döneminden sonra bilim ve teknoloji kalitesi yeniden canlandırılmaya çalışılıyor. İran 2011 yılında dünya çapında bilim üretiminde birinci ve bilimsel büyümede ilk sırada yer almıştır.

Öğrenci Ayrımı

I. Dine dayalı

Bazı azınlık dinlere özellikle Bahai inancına sahip öğrenciler İran'da, yüksek öğrenim kurumlarına girmekten men edildi. Bahai öğrencileri, ulusal üniversite sınav sonuçlarına bakılmaksızın üniversitelerden çıkarılmışlardır.

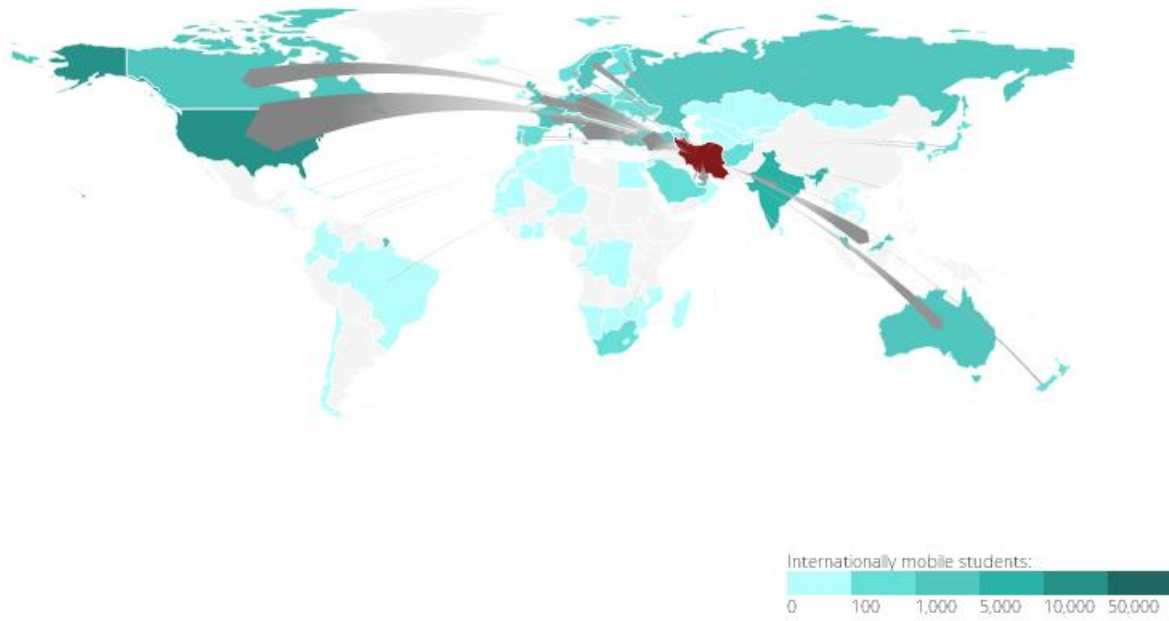
II. Cinsiyete dayalı

Ağustos 2012'de, 36 üniversite, 2012-2013 akademik yılında 77 sosyal bilimler lisans dersleri ve fen bilimleri lisans derslerinde tek cinsiyet ve etkin bir şekilde erkeklere ayrıcalıklı olunacağını, yani kadın üniversite öğrencilerinin seçeneklerinin kısıtlanacağını açıkladı.

Yabancı Öğrenciler

İran hükümet verilerine göre 2013 yılında 12,000 yabancı uyruklu üniversite öğrencisi İran üniversitelerinde öğrenim görürken, 55,686 İranlı öğrenci yurt dışında öğrenim görüyor. Bu sayıdan 8,883 öğrenci Malezya, 7,341 ABD, 5,638 Kanada, 3,504 Almanya, 3,364 Türkiye, 3,228 İngiltere ve diğer ülkelerde öğrenim görüyor. Ancak Eğitim Bakanlığının yeni bir hesaplamasına göre, 2014'te 350 ila 500 bin arasında İranlı ülke dışında eğitim görüyordu. Aradaki fark açıklanamıyor.

Öğrenciler İran'dan hangi ülkelere gidiyor?

Iran, Islamic Rep.

UNESCO 2012 verilerine göre yurt dışında okuyan öğrenci sayısı 51,549'dur. Eğitim için en çok gidilen ülkeler: **Malezya** (8,170); **Amerika Birleşik Devletleri** (6,763); **Birleşik Krallık** (3,372); **Birleşik Arap Emirlikleri** (3,167) ve **İtalya** (2,975)'dir.

Genel Bakış

- 2013 yılı itibarıyla toplam 75 milyon nüfustan 4.5 milyon öğrenci üniversiteye kaydoluyor. İran üniversiteleri yılda yaklaşık 750.000 vasıflı mezun veriyor.
- İran'da üniversite geleneği, İslam'ın ilk yüzyıllarına kadar uzanmaktadır. Ancak 20. yüzyılda sistem eski halini almış ve Fransız etkisiyle birlikte yeniden şekillendirilmişti. Ülkenin 16 üniversitesi 1979 devriminden sonra kapatıldı ve 1982-1983 yılları arasında İslami gözetim altında kademeli olarak açıldı.
- Üniversiteler kapatılırken, Kültür Devrimi Yüksek Şûrası profesörleri ve öğretmenleri soruşturdu ve Marksizm, liberalizm ve diğer "emperyalist" ideolojilere inananları kovdu. Üniversiteler İslam müfredatı ile yeniden açıldı. 1997'de, üst düzey kurumların tümünde 40,477 öğretmen ve 579,070 kayıtlı öğrenci bulunmaktaydı.
- Üniversiteler arasında eğitim kalitesinin farklılığının sadece lokasyona, öğrenci kalitesine ve fakülte üyelerine bağlı olmasının bir sonucu olarak, İran'daki tüm üniversitelerin

müfredatı ulusal bir konsey tarafından kararlaştırılmaktadır. Ülkedeki en iyi üniversiteler arasında çeşitli nedenlerden dolayı öne çıkan üç üniversite var:

-*Tahran Üniversitesi*: 1934 yılında kurulmuştur ve İslam teolojisi bölümünü de içeren 10 fakülteden oluşmaktadır. İran'ın modern sistemde en eski ve en büyük üniversitesidir. Çeşitli sosyal ve politik hareketlerin doğduğu yer olmuştur.

-*Tarbiat Modares Üniversitesi*: Profesör eğitim üniversitesi anlamına gelip Tahran'da bulunur. İran'ın seçkin lisansüstü enstitüsüdür. Sadece yüksek lisans, doktora ve doktora sonrası programları sunmaktadır. İran Bilim Sisteminde bir tıp okulu bulunan tek üniversite olması bakımından aynı zamanda en kapsamlı İran üniversitesi sayılabilir. İran'daki diğer tüm tıp fakülteleri ayrı bir üniversitedir ve Sağlık Bakanlığı'na tabidir; örneğin Tahran Tıp Bilimleri Üniversitesi (genellikle Tahran Üniversitesi Tıp Fakültesi olarak bilinir) Tahran Üniversitesi'nden ayrıdır.

-*Sharif Teknoloji Üniversitesi*: Tahran'da bulunup ulusal olarak en iyi mühendislik ve fen bilimleri öğrencilerini çekmekle ünlüdür. Yurtdışında yükseköğrenim görmek isteyen mezunların neredeyse en yüksek yüzdesine sahip olan üniversitedir.

-*K.N.Toosi Teknoloji Üniversitesi ve Amirkabir Teknoloji Üniversitesi*, Tehran'daki en prestijli üniversiteler arasındadır. Diğer önemli üniversiteler Şiraz, Tebriz, Esfahan, Meşhed, Ahvaz, Kerman, Kermanshah, Babolsar, Raşt ve Orumiye'de bulunmaktadır. Yaklaşık 50 üniversite ve 40 teknolojik enstitü vardır.

- Daha önce Tahran Politeknik olarak anılan **Amirkabir Teknoloji Üniversitesi (AUT)**, daha önce Tahran Politeknik olarak anılan Amirkabir Teknoloji Üniversitesi (AUT), Tahran'da bulunan bir kamu araştırma üniversitesidir.
- “Mühendislik Üniversitelerinin Anası” olarak anılan AUT, İran'da kurulan ilk teknik üniversitedir. Üniversiteyi kabul oldukça rekabetçi bir ortamda gerçekleşir. Lisans ve lisansüstü programlara kabul, ülke çapındaki üniversite giriş sınavlarında öğrencilerin en üst % 1'lik dilime girmeleri gereken bir puan almalarını gerektirir.
- AUT, araştırma ve eğitim işbirliği için uluslararası üniversitelerle anlaşmalar imzaladı. AUT ve Birmingham Üniversitesi arasında ortak bir program bulunmaktadır.
- 2013 yılında Şanghay sıralamasında Amirkabir Üniversitesi Bilgisayar Bilimleri, Dünya Üniversiteleri arasında 100-150 arasında yer aldı. 2014'te Şangay sıralamasında Amirkabir

Üniversitesi Mühendislik Bilimleri, Dünya Üniversiteleri arasında 151-200 arasında yer aldı.

Amirkabir Teknoloji Üniversitesi Polimer Mühendisliği Bölümü, İran'da ilk ve en prestijli Polimer Mühendisliği programıdır. AUT 2014 yılında İran üniversiteleri arasında CWTS Leiden sıralamasında da birinci oldu. 2014 yılında ABD Haber ve Dünya Raporu, Amirkabir Teknoloji Mühendisliği Bilimleri Üniversitesi'ni 89 dünya üniversiteleri arasında sıralamıştır. Ayrıca, AUT Bilgisayar Bilimleri, Dünya Üniversiteleri arasında 90. sırada yer aldı.

TÜRKİYE–İRAN YÜKSEKÖĞRETİM İŞBİRLİĞİ

Yükseköğretim Alanında Mutabakat Zaptı

YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç ile İran Bilim, Araştırma ve Teknoloji Bakanı Prof. Dr. Muhammed Ferhadi'nin imzaladığı mutabakat çerçevesinde, iki ülke arasında 16 alanda işbirliğine gidileceği ve sürecin ortak komite tarafından takip edileceği bildirildi.

Mutabakat zaptı kapsamında, ilk ortak komite toplantısı, YÖK Başkanı Saraç ve Prof. Dr. Ferhadi'nin de katılımıyla Mayıs 2016'da YÖK'te yapıldı, zaptın Prof. Dr. Saraç ve beraberindeki heyetin 21-22 Aralık 2015 tarihinde İran'a yaptığı resmi ziyarette alınan kararları içerdiği belirtildi.

Milli Eğitim Bakanı İsmet Yılmaz, İran İslam Cumhuriyeti Bilim, Araştırma ve Teknoloji Bakanı Muhammed Farhadi ile görüştü. İki ülkenin de aynı kültürü paylaşan ülkeler olduğu belirtildi. İran'la hem bilimsel hem eğitim alanında, yükseköğretim de dahil olmak üzere ilişkileri gelişmek istendiği vurgulandı. İran'dan Türkiye'ye giden ve Türkiye'den İran'a giden öğrenci sayısının arttırılmasına yönelik çalışmaların önemi üzerinde duruldu. Ortak eğitim programları ve ortak kültürel etkinlikler gerçekleştirmek öne çıkan görüşler oldu.

Farhadi, “Yükseköğretim Alanında Mutabakat Zaptı” kapsamında özellikle üniversiteler arasındaki işbirliğini ve diğer konuları icraata dökmek için Türkiye'ye geldiğini ifade etti. YÖK'te gerçekleştirilen toplantıya ilişkin de açıklamalarda bulunan Farhadi, iki ülke arasında üniversite düzeyinde karşılıklı öğretim üyesi gönderilmesi araştırma konularına imkân sağlama, Türkiye'de Farsça Kürsüsü'nün kurulması ve ayrıca İran'ın 3 üniversitesinde Türkçe Kürsüsü'nün kurulması, araştırma konularının belirlenmesi gibi konuları gözden geçirildiğini

ve bunun denetlenmesi gerektiğini ifade etti. Aynı zamanda iki ülke arasındaki işbirliğinin artmasına yönelik ciddi adımlar atılması gerektiğini belirtti. Üniversiteler arasında araştırmalar, bilimsel ve teknoloji konularında ilişkilerin artması konusunda kararlı oldukları vurgulandı.

İran Heyeti YÖK Ziyareti

16 Nisan 2016 tarihinde Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan ile resmi ziyaret için Ankara'da bulunan İran İslam Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Hasan Ruhani'nin başkanlığında Türkiye-İran Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi 3. Toplantısı Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde yapılmış olup YÖK ile İran Bilim, Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı arasındaki "Yükseköğretim Alanında Mutabakat Zaptı" imzalanmıştır.

İran Bilim, Araştırma ve Teknoloji Bakanı Prof. Dr. Mohammad Farhadi, 25-28 Mayıs 2016 tarihleri arasında YÖK daveti ile ülkemizi ziyaret etmiştir.

26 Mayıs 2016 tarihinde 10.00-11.30 saatleri arasında YÖK'te bir toplantı gerçekleştirilmiş olup, "Türkiye-İran İlişkilerinin Gelişiminde Türk Yükseköğretim Sistemindeki İranlı Öğrencilerin Rolü" Çalıştayı düzenlenmiştir.

Sayın Bakan ve beraberindeki heyet listesi şöyledir:

- **Dr. Mohammad FARHADI** / Bilim Araştırma ve Teknoloji Bakanı
- **Dr. Hossein SALAR AMOLİ** / Bilim, Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı Müsteşarı
- **Dr. Mohammad Reza POURMOHAMMADI** / Tebriz Üniversitesi Rektörü
- **Dr. Hossein SALIMI** / Allame Tabatabaei Üniversitesi Rektörü
- **Dr. Mohammadreza OMIDKHAH NASRIN** / Kimya ve Kimya Mühendisliği Enstitüsü Başkanı
- **Mr. Farajollah TALEBİ** / Yurtdışı Üniversiteleri ve Akademik Merkezlerde Fars Dili ve İranolojiyi Geliştirme Dairesi Başkan Yardımcısı ve Bilim Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı Uluslararası İşbirliği Merkezi Yürütme İşlerinden Sorumlu Başkan Yardımcısı
- **Mr. Amir ZAKERY** / Cumhurbaşkanlığı Bilim ve Teknik İşler Yardımcılığı
- **Mohammad Ebrahim TAHERIAN FARD** / İran Büyükelçisi
- **Kamran HASHEMI** / İran Büyükelçiliği Yetkilisi

Öğrenci & öğretim elemanı sayıları

- 2014-2015 eğitim öğretim yılında ülkemizdeki yükseköğretim kurumlarında okuyan İranlı **5302 uluslararası öğrenci** bulunmaktadır. Bu sayı 2013-2014 eğitim öğretim yılı için 4343'tür.
- 2547 sayılı Kanun'un 34. maddesi kapsamında **117 öğretim elemanı** ülkemizdeki üniversitelerde görev yapmaktadır.

İran uyruklu öğretim elamanlarının sayıları aşağıdaki gibidir.

Tablo 1. İranlı öğretim elemanlarının akademik unvanlara göre dağılımları

Profesör	Doçent	Yrd. Doç.	Öğr. Gör.	Okutman	Arş. Gör.	Uzman	Toplam
2	4	27	51	14	14	5	117

- “Türkiye Bursları” kapsamında ülkemizde eğitim gören İranlı öğrenci sayılarına ilişkin sayısal bilgiler aşağıdaki gibidir.

Tablo 2. İranlı “Türkiye Burslusu” öğrencilerin yıllara göre dağılımları

2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	Toplam
100	64	64	59	287

Mevlana Değişim Programı

- Proje tabanlı Mevlana Değişim Programı kapsamında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi tarafından yapılan başvuruda “Ekosistemler” konusu üzerinde İran Tahran Üniversitesi ile bir proje gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.
- İran ile ülkemiz üniversiteleri arasında imzalanmış toplam **41 Mevlana Değişimi Programı Protokolü** bulunmaktadır.

Tablo 3. İran ile Mevlana Değişim Programı kapsamında gerçekleşen hareketliliğin öğrenci ve öğretim elemanları bazında yıllara göre dağılımları

İRAN	2013-14	2014-15	2015-16*	2016-17*	Genel Toplam
GELEN ÖĞRENCİ		6			6
GELEN ÖĞRENCİ BAŞVURU				3	3
GELEN ÖĞRETİM ELEMANI	4	1	1		6
GELEN ÖĞRETİM ELEMANI BAŞVURU				7	7
GİDEN ÖĞRENCİ		4	13		17
GİDEN ÖĞRENCİ BAŞVURU				11	11
Genel Toplam	4	11	14	21	50

**Başvuru rakamlarıdır, kesin rakamlar değildir.*

İran Genel Görünüm

Devletin Adı	: İran İslam Cumhuriyeti
Başkenti	: Tahran
Yönetim Şekli	: Teokratik Cumhuriyet
Resmi Dili	: Farsça
Taninan Diller	: Azerice, Beluçça, Kürtçe, Arapça, Türkmençe
Yüzölçümü	: 1,648,195 km ²
Ülke Nüfusu	: 79,200 milyon (2016)
Para Birimi	: İran Riyali (IRR)
Saat Dilimi	: IRST (UTC +3:30)
Din	: Şii İslam
Dinî Lider	: Ayetullah Ali Hamaney
Cumhurbaşkanı	: Hasan Ruhani
Başkan Yardımcısı	: Muhammed-Rıza Rahimi
Parlamento Başkanı	: Ali Laricani
GSMH	: 411,2 milyar dolar (2014,tahmini)
Üyesi Olduğu	
Uluslararası Kuruluşlar	: Birleşmiş Milletler (BM), İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT), Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT), İslam İşbirliği Teşkilatı Parlamentolar Arası Birliği (İSİPAB), Developing 8 (D-8), Bağlantısızlar Hareketi (NAM), Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü (KSYÖ), Şangay İşbirliği Örgütü (Gözlemci Üye)

- 1.** İran, on binlerce yıl öncesine dayanan tarihi ile dünyanın en eski uluslarından birisidir. Ülkenin ilk büyük şehri Susa, M.Ö. 3200 civarında merkezi platoda kurulmuştur.
- 2.** Eskiden Persia olarak bilinen İran, Orta Asya, Güney Asya ve Ortadoğu'daki Arap devletlerinin kavşağında bulunuyor. "İran" ismi "Aryalıların toprakları" anlamına gelir.
- 3.** İran Orta Asya'da, yedi ülke ile sınır paylaşan bir cumhuriyettir. Bu yedi ülke; Afganistan, Ermenistan, Azerbaycan, Pakistan, Irak, Türkiye ve Türkmenistan'dır.
- 4.** 1979'da Şah'ın devrilmesinden sonra resmen İran İslam Cumhuriyeti olarak bilinir.
- 5.** İran Şii Müslüman bir ülke, ancak halkının çoğunluğu Arap değil Farstır.
- 6.** Resmi dil Farsça'dır. Aynı zamanda çoğu özel okullarda İngilizce ve Fransızca öğretilmektedir.
- 7.** Öğrencilerin üniversitelere yerleşebilmek için üniversite giriş sınavlarına girmeleri gerekmektedir (The Concour). Bu zor bir sınavdır ve öğrencilerin az bir miktarı bu sınavlardan geçebilmektedir.
- 8.** Halen, 50'den fazla devlet üniversitesi ve İran'da tıp eğitiminde uzmanlaşmış 40'dan fazla kamu kurumu ve 200 özel yüksek lisans sonrası kurum bulunmaktadır.
- 9.** Devlet üniversitelerindeki dersler ücretsizdir.
- 10.** Özel kurumlar ücret talep etmektedir.
- 11.** İran'ın en büyük özel kurumu İslami Azad Üniversitesi'dir.
- 12.** Kadınlar İran'da yüksekokul nüfusunun yüzde 60'ından fazlasını oluşturuyor ancak çalışan nüfusa bakıldığında kadınlar bu miktarın yüzde 20'sinden azını oluşturuyor.
- 13.** 2012-2013 yıllarında İran'da yükseköğrenim gören 1,176 milyon kişiden 522.248'i (%44.38) kadın, 654.593'i (% 55.62) erkektir.
- 14.** Üniversitelerde kadın öğrencilerin sayısı, 2005-2006 İran eğitim-öğretim yılında 1.231.035 iken 2012-2013 yılları arasında neredeyse iki kat artarak 2.106.639'a yükselmiştir.
- 15.** İlköğretimden üniversiteye kadar derecelendirme sistemi 0-20 ölçeğine dayanır. İlköğretim, ortaöğretim düzeyi ve lisans seviyelerinde, bir sonraki akademik dereceye terfi için ortalama 10 puan gerekmektedir. Mezuniyet seviyesinde asgari ortalama notu 12, doktora programlarında ise asgari ortalama 14'tür.
- 16.** Uluslararası Para Fonu'na göre dünyadaki en yüksek beyin göçünü her yıl yaklaşık 150.000 kalifiye İranlı gerçekleştiriyor.

İran'ın Siyasi Görünümü

1 Nisan 1979 tarihinde kurulan İran İslam Cumhuriyeti, kendine özgü bir yönetim biçimine sahiptir. Anayasa'da, egemenliğin yasama, yürütme ve yargı organları tarafından, Dini Lider'in himayesi altında kullanılacağı kayıtlıdır.

Anayasa'ya göre Cumhurbaşkanı yürütmenin başıdır. Ancak iç ve dış politika önceliklerinin belirlenmesi, ya da silahlı kuvvetlerin ve emniyet güçlerinin sevk ve idaresi yetkileri Dini Lider'in uhdesinde toplanmıştır.

Cumhurbaşkanı, Anayasayı Koruyucular Konseyi'nin onayını almış adaylar arasından, dört yıl süreyle ve en fazla üst üste iki dönem için halk tarafından seçilir. İlk turda adaylardan herhangi biri %50'nin üzerinde oy alamazsa, en fazla oy alan iki aday ikinci turda yarışır.

İran İslam Cumhuriyeti'nin temel yasama organı olan İslami Danışma Meclisi seçimle işbaşına gelen 290 üyeden oluşmaktadır. Milletvekillerinin görev süresi dört yıldır. Meclis, kanunların oluşturulması ve uluslararası belgelerin onaylanması gibi görevlere sahiptir. Kabul edilen yasa tasarıları onay için Anayasayı Koruyucular Konseyi'ne sunulur ve onay alındıktan sonra yasalaşırlar.

İran'da siyasi parti temelinde bir yapılanma bulunmamaktadır. Siyasi hayatta, partiler yerine daha çok baskı/çıkar grupları olarak adlandırılacak yapılanmalar rol oynamakta, bu gruplar seçim zamanlarında büyük ittifakların çatısı altında toplanmakta ve seçimlerden sonra tekrar dağılmaktadır.

İran'da 14 Haziran 2014 tarihinde yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerini Devlet Uzlaştırma Konseyi Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı Hasan Ruhani kazanmıştır. Cumhurbaşkanı Ruhani'nin iç politika açısından temel önceliği, yaptırımların etkisiyle darboğaza giren ekonominin ayağa kaldırılmasıdır. İran ile P5+1 ülkeleri arasında varılan nükleer mutabakatın 16 Ocak 2016 tarihinde uygulanmaya başlanmasıyla birlikte ülkenin nükleer programına ilişkin olarak uygulanan yaptırımlar kaldırılmıştır.

İran'da İslami Danışma Meclisi ile (Dini Lider'i seçme ve denetleme görevi bulunan) Uzmanlar Meclisi seçimleri 26 Şubat 2016 tarihinde yapılmıştır.

Türkiye - İran Siyasi İlişkileri

İran, Türkiye'nin 400 yıla yakın süredir değişmeyen 560 km'lik bir sınırı paylaştığı önemli bir komşudur. İran'da hâlihazırda Tahran Büyükelçiliği'nin yanısıra Tebriz, Urumiye ve Meşhed Başkonsoloslukları bulunmaktadır. İran'ın ise Türkiye'de Ankara Büyükelçiliği'nin yanısıra İstanbul, Erzurum ve Trabzon Başkonsoloslukları bulunmaktadır.

İran'la ikili ilişkilerin, içişlerine karışmama, karşılıklı saygı ve iyi komşuluk ilkeleri zemininde geliştirilmesi hedeflenmektedir. Özellikle karşılıklı olarak düzenlenen üst düzey ziyaretlerle, siyasi diyalogun gerek ikili ilişkilerimizin her veçhesinde, gerek bölgesel konularda ilerletilmesi yönünde çaba gösterilmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanımızın Başbakan olduğu dönemde 2014 Ocak ayında İran'ı ziyaretleri sırasında kurulması kararlaştırılan Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi ilişkilerimizi kurumsal bir çerçeveye oturtmuştur. Türkiye-İran Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi'nin ilk toplantısı İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhaninin Türkiye ziyareti vesilesiyle 9 Haziran 2014'te Ankara'da; ikinci toplantısı Sayın Cumhurbaşkanımızın İran'ı ziyareti sırasında 7 Nisan 2015'te Tahran'da; üçüncü ve son toplantısı ise Cumhurbaşkanı Ruhani'nin 16 Nisan 2016 tarihlerinde Türkiye ziyareti vesilesiyle düzenlenmiştir.

Dönemin Başbakanı Sayın Davutoğlu, İran Cumhurbaşkanı Birinci Yardımcısı İshak Cihangiri'nin resmi daveti üzerine 4-5 Mart 2016 tarihlerinde Tahran'a bir ziyaret gerçekleştirmiştir. İran Dışişleri Bakanı Cevad Zarif 19 Mart 2016 tarihinde Türkiye'yi; Sayın Bakanımız da Türkiye-Azerbaycan-İran Dışişleri Bakanları Üçlü Toplantısı vesilesiyle 5 Nisan 2016 tarihinde İran'ı ziyaret etmiştir.

Son olarak, İran Dışişleri Bakanı Zarif 12 Ağustos 2016 tarihinde Türkiye'yi ziyaret etmiştir. Söz konusu ziyaretin ardından Dışişleri Bakanı da 18 Ağustos 2016'da Tahran'a kısa bir ziyaret gerçekleştirmiştir.

İran ile Ekonomik İlişkilerimiz

Türkiye - İran İthalat ve İhracat Rakamları (\$ Milyar)

	2011	2012	2013	2014	2015
İhracatımız	3.59	9.92	4.19	3.88	3.67
İthalatımız	12.46	11.97	10.38	9.83	6.10
Hacim	16.05	21.89	14.57	13.71	9.77
Denge	-8.87	-2.05	-6.19	-5.95	-2.43

Başlıca ihraç ürünlerimiz: Altın, çelik profil, lif levha ve otomotiv yan sanayi ürünleri.

Başlıca ithalat ürünlerimiz: Petrol ve petrol ürünleri, doğalgaz.

Ülkemize gelen İranlı turist sayısı: 1.590.664 (2014), 1.700.385 (2015).

DEİK Eğitim Ekonomi İş Konseyi Başkanı

Dr. Mustafa AYDIN

eeik@deik.org.tr

İş Konseyi Koordinatörü

İlkay BİLGİÇ

ibilgic@deik.org.tr

RIVER PLAZA Büyükdere Cad. Bahar Sok.

No: 13/10 34394 Levent / İSTANBUL

Tel: +90 212 339 50 00

Fax: +90 212 270 35 92

E-mail: info@deik.org.tr / eeik@deik.org.tr

Web: www.deik.org.tr

Twitter: @deikiletisim